prikazi–recenzije
Reviews – Critiques

Josip Ćurić, *Biti probodeno srce: Duhovni proplamsaji iz glasila Glasnik Srca Isusova i Marijina*. Priredili Ivan Šestak i Drago Rogina. Zagreb: Hrvatska pokrajina Družbe Isusove, 2021.

U godini kada se Družba Isusova prisjeća dviju velikih obljetnica (petsto godina od obraćenja sv. Ignacija i četiristo godina od njegove kanonizacije) objavljena je pod pokroviteljstvom Hrvatske pokrajine Družbe Isusove mala knjižica u čast Josipa Ćurića SJ, koja sažima njegove duhovne proplamsaje iz glasila *Glasnik Srca Isusova i Marijina*. Mala knjižica sadržajno se sastoji od predgovora i dvadeset četiri kratka temata u kojima se Ćurić bavi problemima vezanim uz Koncil, život laika, Crkvu, duhovnost i tako dalje. Svaki se temat sadržajno sastoji od nekoliko podnaslova u kojima autor iznosi određene teze, a temat završava molitvenom pobožnošću prema Srcu Isusovu.

U predgovoru eminentni filozof Ivan Šestak upućuje čitatelje na važnost činjenice da je Ćurić, kao konferensijer i profesor, svojim javnim djelovanjem utjecao na formiranje brojnih generacija intelektualca, to jest klerika i laika u crkvenim institucijama grada Zagreba. U prva četiri temata Ćurić se bavi problematikom vezanom uz Srce (Isusovo), tj. načine na koje možemo promatrati srce u kontekstu jezične (lingvističke), biološke i naposljetku religijske konotacije. Napominjući, prema autoru, da je srce zapravo ono što ne podliježe znakovima starenja, za razliku od duše i tijela.

Od petoga do dvanaestoga temata Ćurić se kao skolastički filozof bavi problemom spoznaje, što je napose vidljivo u šestom tematu *Staro i novo*. U navedenom tematu jedno je od ključnih pitanja gnoseološki razvoj pojedinca i *modus operandi* čovjeka unutar postmoderne kulture. U jednom odjeljku šestoga temata autor osuđuje ortodoksni marksizam, ali i buržujski kapitalizam jer smatra da se "gube razlike među narodima, nestaju dobre starinske navade, ruši se smisao za obiteljske svetinje" i da "ne vjerujemo u snagu misli i načela; zato se klanjamo reklami i televizoru" (str. 37). Autor se primjerice u sedmom tematu *Vjerujmo u budućnost* bavi filozofskom ekonomijom, napominje važnost demografskoga planiranja obitelji kako ne bi pale u bijedu, ali se ujedno i suprotstavlja "kontroli rađanja" neočekivano iznoseći citate od Marxa i Lenjina kako bi svoju tezu potvrdio historijskom spoznajom, a ne vjerom. *Sed contra*, u dvanaestom tematu *Čemu samostani?* autor nastoji prema historijskoj tradiciji neoskolastike uvažiti argumente *pro* i *contra* iznoseći da postoje opravdani prigovori za "savršeni stalež", ali da taj "stalež", prema njemu, predstavlja puninu.

Od dvanaestoga do dvadeset četvrtoga temata kod Ćurića se događa "kopernikanski obrat" i okreće se isključivo teološkim pitanjima i problemima, ostavljajući gnoseologiju po strani. U navedenim tematima autor nastoji prikazati kako značenje svećenik (čovjek Crkve), Marija (pralik), Srce (labarum), Izrael (preteča) i Isus (glava i osnivač) imaju za Crkvu. Nadalje, bavi se i ulogom laika u Crkvi jer se u tematu *Crkva i svijet* bavi problemom "dviju glava" — crkvene i sekularne. Nasuprot historijskim pokušajima Crkve da državu stavi u subordinirani položaj, ili novovjekov-

nom nasilnom odvajanju klerikalnih institucija od države, Ćurić ne daje jasan odgovor na takvu dilemu, nego upućuje na Pantokratora i složenost čovjeka zaključujući da Crkva "sama ne mora zato posjedovati svu širinu Njegove Kraljevske Vlasti nad čovječanstvom" (str. 126).

Iako je bio sveučilišni profesor, Ćurić je bio blizak svakodnevnomu vjerniku i razumio je njegove potrebe, ograničenosti i strahove, te upravo zato preporučujem ovu knjižicu kao religijsko osvježenje za naše čitatelje i mogućnost da zainteresirani mogu još bolje razumjeti pobožnost prema Srcu Isusovu.

Ivan Božić

Sanja Nikčević, *Istina i laži o kanonu ili kako smo zbog svjetonazora izgubili pravo na lijepo/dobro/sveto u umjetnosti*. Zagreb: Citadela libri, 2021.

Djelo nam dolazi iz izdavačke kuće Citadela libri. Vrijedi na početku prikaza reći koju riječ o navedenoj izdavačkoj kući jer je bitno povezana sa sadržajem knjige. Prije nekoliko godina osnovali su je sama autorica i njezin sin, povjesničar Oliver Nikčević. Izdavačka djelatnost usmjerena je na područja kazališta, književnosti i povijesti. To usmjerenje ima stanovite posebnosti. Namjera je izdavati ona dramska djela koja će pročišćavati, ojačavati i uzdizati osobu koja ih čita, a teorijskim se djelima želi doći do jasno definiranih pojmova i odgovora o svijetu u kojem živimo. Sama izdavačka kuća postaje sve poznatija među zainteresiranim čitateljima, ponajviše putevima usmene predaje i preporuka.

Djelo započinje vrlo osobnim uvodom same autorice. Slijede prvi i drugi dio, koji govore o tom kako je u prošlosti uspostavljen kanon u književnosti i kazalištu te kako je nastao današnji kanon. U posljednjem dijelu nalazimo zaključak, priloge i dodatke.

U prvoj rečenici spomenutoga uvoda autorica naglašava svoje polazište. Voli književnost, posebice dramu i kazalište. Ipak, djelo koje čita ili predstavu koju gleda ne shvaća tek kao zabavu ili nešto što bi služilo ispunjavanju vremena ili večernjega izlaska. Ta ljubav prema kazalištu nastavlja se u razmišljanju o tom što je vidjela i pročitala, zatim u opisivanju, analiziranju, kategoriziranju i vrednovanju. Teoretičarka je kazališta i to doživljava kao vlastito zvanje, koje prepoznaje kao Božji dar i prihvaća kao odgovornost. Knjiga je napisana kako bi bila poticaj zainteresiranim čitateljima i društvu u kojem živimo. Poticaj da osvijeste svoju potrebu za lijepim, dobrim i svetim u umjetnosti, ali i pravo na sve to. Sljedeći je korak usuditi se kao publika tražiti, a kao umjetnici stvarati takvu umjetnost.

Profesorici Nikčević kazalište je profesija, ali i život. Pitanja koja su ju pokrenula na to istraživanje vrlo su jednostavna, ali bitna za osobu i društvo. Čovjek teško može biti ravnodušan prema umjetnosti. Zašto čovjek reagira na umjetnost i na kazalište? Zašto se velike promjene u društvu događaju kroz kazalište? Kako se odnose i kako su povezani religije i kazalište? Kazalište nas potiče na razmišljanje o društvu. Ono djeluje na naš unutarnji svijet, na naše emocije, razum, dušu. Ima svoj početak u ambijentu svetoga, u obredima i liturgiji. Prenosi i odražava istinu. Prikazuje sliku svijeta i smisao života. Umjetnost pomaže ljudima u spoznaji dobra i zla. Zbog tih jednostavnih ali važnih pitanja i tvrdnji, čitatelju se želi pomoći naći orijentaciju u pojmovima i događanjima suvremenoga kazališta i shvatiti njihov kompleksan odnos sa starijim umjetničkim i kazališnim epohama.

Na početku prvoga dijela nalazimo teorijski uvod. Svako je umjetničko djelo nositelj poruke. Tako se dolazi do bitnoga pojma iz naslova knjige: kanon.